

BALIKESİR'DEKİ MÜLTECİ ÇOCUKLARIN EĞİTİM SORUNLARI

Kamile GÜLÜM

Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi
kgulum@balikesir.edu.tr

Hakan AKÇALI

Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
hakan_akcali1993@hotmail.com

Özet

Asya ve Avrupa arasında jeostratejik bir konuma sahip olan Türkiye sığınmacı ve mülteciler açısından vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Türkiye'nin gerek jeopolitik konumu gerekse çevresinde yer alan ülkelere göre gelişmişlik düzeyinin yüksek olması nedeniyle uluslararası göç hareketine sahne olmaktadır. 1980 sonrası dönemde mülteci ve sığınmacıların en çok tercih ettiği ülkeler arasında yer alan Türkiye bu konumunu halen sürdürmektedir. Genelde Türkiye, özelde Balıkesir ili Akdeniz'e açılan konumu nedeniyle geçiş güzergahı üzerinde yer almaktadır. Bu özelliği ile Balıkesir ili en çok göç alan iller arasındadır. Bu çalışmanın amacı, Balıkesir ilinde yer alan ilkokul ve ortaokullar da okuyan mülteci ve sığınmacı çocuklarının yaşadıkları eğitim sorunlarını tespit etmeyi ve çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmanın yöntemi, nitel ve nicel yöntem çerçevesinde gerçekleştirilen betimleyici bir araştırmadır. Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde yer alan ilk ve ortaokullarda okuyan sığınmacı ve mülteci çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise çeşitli okullarda öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 100 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda, dil problemi, uyum problemi ve derse adapte olma problemleri olduğu tespit edilmiş olup dil kursu açılması ve oryantasyon kurslarının düzenlenmesi, sığınmacı ve mültecilerin yoğun olduğu okullarda sadece bu öğrenciler için rehber öğretmen bulundurulması önerilmiştir.

Anahtar kelimeler: Balıkesir İli, Mülteciler, Sığınmacılar, Mültecilerin Eğitim Sorunları.

EDUCATION PROBLEMS OF REFUGEES'S CHILDREN WHO LIVES IN BALIKESIR

Abstract

Turkey has an indispensable importance of asylum seekers and refugees with geo-strategic location between Europe and Asia. Turkey has always an international migration, because of its geopolitical position and high level development as well as around the countries. After the 1980s Turkey has been the most favored countries for the refugees and asylum seekers and it is still been holded in this position. In general, Turkey but in particular Balıkesir province is located on the transit route to the Mediterranean. With this feature, Balıkesir province takes most immigrants because its location. The aim of this study is identified educational problems and offer the solutions for the refugees and asylum seekers' children's living in Balıkesir province who are continued in primary and secondary schools. The method of study is descriptive study which is carried out in the framework of qualitative and quantitative methods. The universe of research, asylum seekers and refugees children in primar and secondary schools living in the province of Balıkesir. The sample of the research 100 students studying in various schools and participated voluntarily to this study. As a result of the research, it has been found to be problems which are the language problems, and to be adapted problems with their friends and to their classes. It has been proposed to be opened language courses and regulation of the orientation course and to be taken counselor for these students especially in schools where refugees and asylum seekers are concentrated

Key words: Balıkesir Province, Refugees, Asylum seekers, Education Problem of Refugees,

Giriş

Kişilerin hayatlarının gelecekteki kısmının tamamını veya bir parçasını geçirmek üzere, sürekli ya da geçici bir süre için bir yerleşim ünitesinden bir başkasına yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme eylemine göç denilmektedir (Akkayan, 1979). Kişilerin yaşamış oldukları yerleri değiştirme kararını almasında çeşitli nedenler bulunmaktadır. Bu nedenler genel olarak kabaca ekonomik, siyasal, dini, etnik veya kişisel tercihlerden dolayı olabilmektedir.

Türkiye göç tarihi ve göç çeşitliliği açısından zengin bir ülke konumundadır. Türkiye, yurt dışına göçe katılan vatandaşları için “köken ülke”, kendisine göç eden göçmenler için ise “ev sahibi” ülke konumunda yer almaktadır. Son yirmi yıldır Türkiye’ye yapılan göçler içinde en fazla ağırlığını hissettiren ise sığınmacı ve mülteci göçüdür (Buz, 2008). Avrupa dışından dünyanın diğer bölgelerinden gelen, istismar edilen, ölüm korkusu taşıyan, dini ve siyasi baskılara maruz kalan göçmenler Türkiye’de sığınmacı veya mülteci olarak adlandırılmaktadırlar (Sever ve Sever, 2013).

Türkiye’ye dönem dönem kitleler halinde göçler yaşanmıştır. Bunların en bilinenleri 1952-1967 yılları arasında Yugoslavya ve Makedonya’daki Müslüman ve Türklere yönelik asimilasyon uygulamaları nedeniyle yaşanan göçler, 1979’da İran İslam Devrimi ve 1988 yılında yaşanan İran-İrak savaşının ardından Türkiye’ye yaşanan göçler, 1989 yılında Bulgaristan’dan Türkiye’ye yaşanan göçler, 1992-1997 yılları arasında eski Yugoslavya’daki yaşanan iç savaş ve bölünme yüzünden yaşanan göçler, 1990-1991 yılları arasında Körfez Savaşı neticesinde meydana gelen göçler, 1999 yılında Kosova’da yaşanan çatışmalar yüzünden yaşanan göçler ve 2011 yılında Suriye’de başlayan iç çatışma ve savaş yüzünden yaşanan göçlerdir.

Bütün bu göçler içinde 1980 sonrası dönemde ekonomik, sosyal, siyasi vb. nedenlerden dolayı yaşanan göç olayları eğitimin önemini daha da arttırmıştır. Eğitim, bir taraftan bireyin, toplumun değerlerine uyum sağlamasına yardımcı olurken; diğer taraftan ise bireylerin arzu ve ideallerini, toplum dinamizmini olumlu şekilde geliştirecek davranışlar halinde formüle edilmektedir. Bu davranışları bireyin gelişim özelliklerine ve ihtiyaçlarına olduğu kadar toplumun değerlerine de uydurmak zorundadır (Varış, 1988). Bu nedenle göç eden ailelerin ve çocuklarının eğitiminin özel bir önemi bulunmaktadır. Bu bağlamda sığınmacı ve mültecilerin en önemli sorunlarından birisi ve hatta belki de en önemlisi çocukların eğitimde yaşadıkları sorunlardır.

Bu çalışmanın amacı Balıkesir ilinde yaşayan mülteci çocukların eğitimlerinin nasıl yapıldığını, eğitim programlarının uygunluğunu, öğretmenlerin yeterliliği, eğitim sürecinde karşılaşılan sorunları tespiti ve bu konudaki beklentilerini belirlemektir. Bu amaçlar çerçevesinde, uygulamalar ve sorunlar bağlamında Balıkesir’deki mülteci çocukların eğitimi ile ilgili öğretmenlere, öğrencilere ve okul yöneticilerine, yerel yönetimlere görevler düşmektedir.

Mülteci çocukların eğitim konusuna ilişkin mevcut sorunların belirlenmesi ve model oluşturmasına katkı sağlayacak bilgiler ortaya koyması bakımından çalışma önemlidir. Aynı zamanda, çalışmadan elde edilen verilerinin mültecilerin eğitim sorunları hakkındaki yapılacak olan daha sonraki çalışmalara veri tabanı oluşturacak nitelikte ve ilk örneklerden biri olması nedeniyle de ayrıca önemli bulunmaktadır. Göç konusunda şimdiye kadar yapılan çalışmalardan bazıları şunlardır (Acer, vd. 2008.; Buz, S. 2002.; Çiçekli, B. 2007.; Erder, S. 2000.; Kırathı, T. 2011.; Seydi, A.R. 2014).

Çalışmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Çalışmanın yöntemi, nitel ve nicel yöntemler çerçevesinde gerçekleştirilen betimleyici bir araştırmadır. Araştırmanın nicel kısmında, öğrencilere araştırmacı tarafından geliştirilen 30 soruluk anket uygulanmıştır.

Nicel yöntem, önceden belirlenmiş araçlarla veri toplayarak elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülebilmesidir. Araştırmada bilgiyi geliştirmek için; sebep ve sonuç ilişkileri, hipotez ve araştırma sorularının belirlenmesi, gözlem ve ölçme araçlarının kullanılması gibi alt boyutları içerir (Creswell, 2002). Anket formu 5’li Likert tipinde olup uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Araştırmada verilerin derinlemesine görüşmelerle elde edilmesi, görüşmelerin metne dönüştürerek söylem analizi yapılması nitel yöntem anlayışına bağlı olarak gerçekleştirilecektir. Söylem analizi son yıllarda sosyal psikolojideki gelişimlere bağlı olarak nitel araştırmalarda öne çıkan bir araştırma yöntemi olup, odağını anlamın değişkenliğine çeviren bir girişim olarak kabul edilmektedir. (Elliott, 1996). Bu anlamda söylem analizi metodolojik ve kavramsal unsurlardan meydana gelen sosyal hayata dair bir perspektif olup, söylem üzerine düşünme (teorik ve meta-teorik öğeler) ve söylemi datalaştırma yolu olarak karakterize edilir. Bu analiz yöntemi sadece geleneksel metodolojilere bir alternatif olmayıp, aynı zamanda bu metodolojilerin içine sokulmuş bakış açılarına karşı bir alternatiftir. Genel, kuramsal ve niceliksel yaklaşımlardan, ayrı nitelendirilen bu kuram, detaylı ve nitel yaklaşımlara geçiş için gerekli bir çabadır (Wood ve Kroger, 2000).

Verilerin analizinde anket soruları SPSS 16 programında değerlendirilmiş ve frekans, yüzde değerleri alınarak değerlendirilmiştir. Görüşme formları ise içerik analizi yöntemi ile incelenmiş elde edilen veriler rakamlaştırılarak tablolaştırılmıştır ayrıca özel açıklamalar yorumlar kısmına eklenmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Balıkesir ilinde yer alan ilk ve ortaokullarda okuyan sığınmacı ve mülteci çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise çeşitli ilk ve Orta okullarda öğrenim gören ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 100 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmanın Kısıtları

Araştırma 2016-2017 öğretim yılıyla sınırlıdır. Araştırma 100 öğrenci ile kısıtlıdır. Araştırma sadece Balıkesir il merkezi ile sınırlıdır.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde elde edilen verilere göre oluşturulan tablolar yorumlanmıştır.

Tablo 1. Mülteci ve Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kız	40	40,0
Erkek	60	60,0

Tablo 1 e göre çalışmaya katılanların % 60 ı erkek %40 ı kızlardan oluşmaktadır. Bu durumun çalışmaya katılımında erkek öğrencilerin daha fazla gönüllü olduğu kızların ise daha çekingen davrandığı şeklinde yorumlanmaktadır. Çünkü kız ve erkek öğrencilerin okullaşma oranının hemen hemen eşit olduğu okul idaresi tarafından ifade edilmektedir.

Tablo 2 Mülteci Öğrencilerin Yaş Durumuna Göre Dağılımı

Yaşınız	f	%
5-7	16	16,0
8-10	36	36,0
11-13	26	26,0
14-16	21	21,0
17 ve üstü	1	1

Tablo 2 ye göre en büyük yaş aralığını % 36 ile 8-10 yaş grubu oluşturmaktadır. Bunu % 26 ile 11-13 yaş aralığı % 21 ile 14-16 yaş aralığı izlemektedir. 17 yaş ve üstü ise bir öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 3 Mülteci Öğrencilerin Okul Durumuna Göre Dağılımı

Okulunuz	f	%
Ali Hikmet Paşa İlköğretim Okulu	37	37,0
Albay Tayyar Orta Okulu	2	2,0
Ali Şuuri İlkokulu	2	2,0
Atatürk İlkokulu	14	14,0
Burhan Erdayı Orta Okulu	9	9,0
Çiğdem Batubey Orta Okulu	1	1,0

Ercan Kıvrak İlkokulu	4	4,0
Gazi İmam Hatip Orta Okulu	3	3,0
General Kemal Orta Okulu	5	5,0
Hatice Fahriye Orta Okulu	5	5,0
Bahkesir İmam Hatip Orta Okulu	9	9,0
Kadriye Kemal Gürel Orta Okulu	2	2,0
Altıeylül Orta Okulu	2	2,0
Namık Kemal İlkokulu	2	2,0
Karesi Orta Okulu	3	3,0

Tablo 3'e göre öğrencilerin % 37 gibi en büyük çoğunluğunun Ali Hikmet Paşa ilköğretim okuluna devam ettiği görülmektedir. Bunu % 14 ile Atatürk ilköğretim okulu izlemektedir. Bu iki okulun şehrin en eski ve merkezi okullarından olması, fiziki konumları ve ulaşım koşullarının iyi okullar arasında olması mültecilerin şehrin merkezi yerlerine yerleştiğini göstermesi bakımından anlamlıdır. Ancak toplamda % 12 ye karşılık gelen İmam Hatip okullarına devam eden öğrencilerin olması mültecilerin genel olarak islam ülkelerinden geliyor olması ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

Tablo 4 Mülteci Öğrencilerin Geldikleri Ülkeye Göre Dağılımı

Geldiğiniz Ülke	f	%
Şam	6	6,0
Kabil	7	7,0
Tahran	15	15,0
Bağdat	59	59,0
Diğer	13	13,0

Tablo 4 e göre öğrencilerin % 59 gibi büyük bir çoğunluğu Irak kökenlidir. Bunu % 15 ile İran %13 ile diğer ülkelere ait öğrenciler oluşturmaktadır. Diğer gruba giren öğrenciler, Somali, Kırgızistan, Afganistan, Pakistan gibi ülkelere gelen öğrencilerdir. Bu durum Balıkesir' de yaşayan mültecilerin farklı ve değişik ülkelere gelmiş olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır. Ancak bunlar arasında Avrupalı bulunmamaktadır. Bu durumun nedeni olarak bu ülkelerin sınır komşusu olması, ülkeye girişin kolay olması gösterilebilir. Ancak diğer yandan Türkiye'nin coğrafi konumu gereği Asya-Avrupa ve Afrika arasında kalan geçiş ülkesi olması özelliğinden de kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5 Mülteci Öğrencilerin Türkiye'yi Seçme nedenlerine göre Göre Dağılımı

Türkiye'yi seçme nedeniniz nedir?	f	%
Bulduğum Bölgeye Yakın Olması	30	30,0
Yaşam Koşullarının Daha İyi Olması	22	22,0
Ulaşım Kolaylığı	5	5,0
Dini Nedenlerden Dolayı	9	9,0
Türkiye'de Tanıdıklarım, Akrabalarım Olduğu İçin	16	16,0
Diğer	18	18,0

Tablo 5 e göre Türkiye'yi seçme nedenleri arasında en büyük tercih nedeni % 30 ile Bulunduğu bölgeye yakın olması diğer bir ifade ile sınır komşusu olması başta gelmektedir. Bunu % 22 ile yaşam koşullarının daha iyi olması izlemektedir. Türkiye'nin ortadoğu ülkeleri içinde huzurlu ve kalkınmış bir ülke olması demokratik bir yönetime sahip olması bu durumun nedeni olarak gösterilmektedir.

Tablo 6 Mülteci Öğrencilerin Göç Etme nedenlerine göre Göre Dağılımı

Ailenizin göç etme nedeni?	f	%
Savaş	72	72,0
Terör	5	5,0
Eğitim	3	3,0
Ailevi Neden	5	5,0
Sosyal Neden	5	5,0
Siyasi Neden	3	3,0
Ekonomik Neden	1	1,0
Diğer	6	6,0

Tablo 6 ya göre göç nedenleri arasında % 72 oranında savaş yer almaktadır. Özellikle Irak'tan göç edenlerin tamamı ülkedeki savaş ve terör olayları nedeniyle göç ettiğini ifade ederken % 5 oranında farklı dini, siyasi ve sosyal görüş ayrılıkları olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer nedenler arasında ise daha çok akraba teşviki ve ülkedeki karşılıklar yer almaktadır.

Eğitim amacıyla gelenler ise babalarının veya annelerinin bu ülkede bir işte çalışıyor olması nedeniyle geldiğini ifade etmiştir. Türkiye' nin coğrafi konumu gereği hassas bir bölgede bulunması ve kısa aralıklarla bireysel ve toplu iltica hareketlerine maruz kalmasıdır. Yıllardır Orta Doğuda İsrail-Filistin arasında süren çatışmalar, Irak' ta devam eden yeni devlet oluşum süreci ve İrandaki yönetim şekli kaynaklanan sorunlar, Afrika ülkelerindeki açlıkla gelen hastalık ve iç savaşlardır. Türkiye coğrafi konumu itibariyle geçiş güzergahı olduğundan büyük iltica hareketleriyle karşı karşıya kalmaktadır (Erdemir,2013).

Tablo 7 Mülteci Öğrencilerin Kaç Yıldır Bu İlde Yaşadıklarına Göre Dağılımı

Kaç yıldır Balıkesir'de yaşıyorsunuz?	f	%
1-2	40	40,0
2-4	46	46,0
5-6	7	7,0
7-8	3	3,0
9-10	2	2,0
10 ve üstü	2	2,0

Tablo 7 ye göre mültecilerin % 46 sı 2-4 yıl arası, %40 ı ise 1-2 yıl arası, % 7 si ise 5-6 yıldır Balıkesir'de yaşamaktadır. Bu durum mültecilerin Balıkesir'i geçici konaklama merkezi olarak kabul etmesi Avrupa' ya geçiş için izin bekledikleri şeklinde yorumlanmaktadır. Türkiye, 1951 tarihli Cenevre Anlaşmasına 'coğrafi çekince' koyarak taraf olmuştur. Buna göre Avrupa dışından gelenler geçici sığınmacı olarak adlandırılmakta ve üçüncü ülkeye yerleştirilmeyi bekleyenler muamelesi görmektedirler (Resmi Gazete).

Tablo 8 Mülteci Öğrencilerin Eğitimdeki Problem Durumuna Göre Dağılımı

Soru lar	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		X	Ss
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1	66	66,0	28	28,0	3	3,0	1	1,0	2	2,0	4,55	0,78
2	25	25,0	43	43,0	13	13,0	16	16,0	3	3,0	3,71	1,1
3	17	17,0	19	19,0	17	17,0	25	25,0	22	22,0	2,84	1,4
4	14	14,0	36	36,0	23	23,0	19	19,0	8	8,0	3,29	1,16
5	8	8,0	18	18,0	19	19,0	29	29,0	26	26,0	2,53	1,27
6	13	13,0	24	24,0	26	26,0	27	27,0	10	10,0	3,03	1,2
7	6	6,0	31	31,0	38	38,0	14	14,0	11	11,0	3,07	1,06
8	25	25,0	29	29,0	21	21,0	14	14,0	11	11,0	3,43	1,3
9	9	9,0	12	12,0	22	22,0	33	33,0	24	24,0	2,49	1,23
10	14	14,0	17	17,0	10	10,0	38	38,0	21	21,0	2,65	1,35
11	5	5,0	16	16,0	12	12,0	31	31,0	36	36,0	2,23	1,23
12	10	10,0	11	11,0	28	28,0	31	31,0	20	20,0	2,6	1,21
13	16	16,0	32	32,0	27	27,0	16	16,0	9	9,0	3,32	1,18
14	16	16,0	16	16,0	32	32,0	17	17,0	19	19,0	2,93	1,32
15	36	36,0	29	29,0	23	23,0	11	11,0	1	1,0	3,88	1,05
16	39	39,0	19	19,0	15	15,0	16	16,0	11	11,0	3,5	1,42
17	34	34,0	28	28,0	8	8,0	11	11,0	19	19,0	3,47	1,52
18	10	10,0	10	10,0	15	15,0	29	29,0	36	36,0	2,22	1,32
19	37	37,0	40	40,0	18	18,0	5	5,0	0	0	4,09	0,86

Tablo 8 incelendiğinde 1. Problem cümlesi olan "Okul başarısı için Türkçe konuşma gereklidir" önermesine öğrencilerin % 66 sı kesinlikle katılırken % 28'i katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Sadece öğrencilerin % 2 si kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Bu durum okul başarısında dil bilmenin konuyu anlamayı doğrudan etkilediğini göstermesi bakımından anlamlıdır.

2. Problem cümlesi "Türkçeyi yeterli derecede öğrenemedim." önermesine öğrencilerin % 25 i kesinlikle katılırken, % 43 katıldığını, %13 ü ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Bu durum öğrencilerin Türkçeyi iyi derecede öğrenemediklerini göstermektedir. Bu durumun nedeni olarak ülkede kalma sürelerinin yeterince uzun olmadığını söylemek mümkündür.

3. Problem cümlesi "Okulda dersleri iyi anlıyorum" önermesine öğrencilerin % 17 si kesinlikle katılırken, % 19 u katılıyorum yönünde görüş bildirmişlerdir. 25 i katılmıyorum derken % 22 si ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Bu durum öğrencilerin dil problemi nedeniyle konuları tam anlayamadıkları şeklinde yorumlanmaktadır.

4. Problem cümlesi "Okul başarıyı yeterli buluyorum" önermesine öğrencilerin % 14 kesinlikle katılırken % 36 sı bu görüşe katıldığını bildirmiştir. % 23 ü kararsız olduğunu, % 8 i ise

kesinlikle katılmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin genel olarak kendilerini derslerde başarılı buldukları söylenebilir.

5. Problem cümlesi "Matematikten iyi anlamıyorum" önermesine öğrencilerin % 8 i kesinlikle katılırken % 18 katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Buna karşılık öğrencilerin % 29 u bu görüşe katılmazken, % 26 sı kesinlikle katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin matematik dersinde kendilerini oldukça başarılı bulduklarını söylemek mümkündür.

6. Problem cümlesi "Kompozisyon yazamıyorum" önermesine öğrencilerin % 13 ü kesinlikle katılırken % 24 ü bu görüşe katıldığını belirtmiştir. % 27 si ise kararsız olduğunu ifade etmiştir. Sadece % 10 u kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Öğrencilerin yazma ve anlamaya dayalı olan bu önermeye verdiği cevaplara göre kendilerini başarısız bulduklarını söylenebilir.

7. Problem cümlesi "Sözel derslerde daha başarılıyım" önermesine öğrencilerin sadece % 6 sı kesinlikle katılıyorum şeklinde görüş belirtirken % 32 i katılıyorum, % 38 i kararsızım yönünde görüş belirtmişlerdir. Kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı ise % 11 dir. Öğrencilerin sözel derslerde kendilerini daha başarısız buldukları anlaşılmaktadır.

8. Problem cümlesi "Sayısal derslerde daha başarılıyım" önermesine öğrencilerin % 25 i kesinlikle katılırken, % 29 u katılıyorum % 21 i ise katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. % 11 ise kesinlikle katılmıyorum şeklinde ifade etmişlerdir. Öğrenciler matematik ve fen bilgisi gibi sayısal dersleri daha iyi anladıklarını ifade ettikleri görülmektedir.

9. Problem cümlesi "Öğretmenler konuyu çok hızlı anlatıyor" önermesine Öğrencilerin % 9 u kesinlikle katılıyorum % 12 si katılıyorum, % 33 ü kararsızım, % 24 ü ise kesinlikle katılmıyorum yönünde görüş bildirerek öğretmenlerin dersi anlatım hızı ile ilgili bir olumsuz görüşe sahip olmadıkları görülmektedir.

10. Problem cümlesi "Dersi anlamadığımda soracak kimsem yok" önermesine öğrencilerin % 14 ünün kesinlikle katıldığı, %17 sinin katıldığı, % 10 unun ise kararsız olduğu, % 38 inin katılmadığı, %21 inin ise kesinlikle katılmadığı görülmektedir.

Bu durum öğrencilerin dersleri anlamadıklarında soracak kimselerinin olduğunu göstermesi bakımından anlamlı bulunmuştur. Bu durum çevrenin mültecilere karşı olumsuz bir tavır içinde olmadığını göstermesi bakımından anlamlıdır.

11. Problem cümlesi "Dersi anlamadığımda öğretmenler konuyu tekrar etmiyor" önermesine öğrencilerin % 5 i kesinlikle katılıyorum, %16 sı katılıyorum şeklinde görüş ifade ederken %31 i katılmıyorum, %36 sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirerek öğretmenlerin onlar için konu tekrarı yaptıklarını göstermişlerdir.

12. Problem cümlesi "Okuldaki derslerin bir kısmını gereksiz buluyorum" önermesine öğrenciler % 10 oranında kesinlikle katılmakta, % 31 oranında katılmamakta % 20 oranında ise kesinlikle katılmamaktadır. Bu durumda öğrencilerin okuldaki dersleri gerekli bulduklarını söylemek mümkündür.

13. Problem cümlesi "Bir meslek kursuna gitmek istiyorum" önermesine öğrencilerin %16 sı kesinlikle katılıyorum derken %16 sı katılmıyorum yönünde görüş bildirmiştir. % 32 katılıyorum, %27 si ise kararsızım yönünde görüş bildirerek öğrencilerin meslek kursuna devam etme konusunda henüz tam bir kararlılık içinde olmadıklarını söylemek mümkündür.

14. Problem cümlesi "Teknik eğitim veren okula gitmek istiyorum" önermesine öğrencilerin % 32 sı kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum şeklinde görüş bildirirken, % 32 si kararsız olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. %17 si bu görüşe katılmazken, % 19 u kesinlikle katılmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencilerin bir meslek okuluna gidip meslek sahibi olmayı istedikleri şeklinde yorumlanırken eğitimde kariyer planlarında olduğunu göstermesi bakımından anlamlıdır.

15. Problem cümlesi "Okuldaki din eğitimi yeterlidir" önermesine öğrencilerin % 36 sı kesinlikle katılıyorum, % 29 u katılıyorum % 23 ü ise kararsızım yönünde görüş bildirerek okuldaki dini eğitimi yeterli bulduklarının göstermişlerdir.

16. Problem cümlesi "Göçle gelen ailelerin çocuklarının okula uyum konusunda sorun

yaşadığının düşünüyorum" önermesine öğrencilerin %39 u kesinlikle katılıyorum, %19 u katılıyorum şeklinde görüş bildirirken %15 kararsız olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Kesinlikle katılmayanların oranı ise %11 dir. Bu durum göçün öğrencilerin çevreye uyumunu olumsuz etkilediğini göstermesi bakımından anlamlıdır. Bu durumun nedeni olarak yaşadıkları kültür ve dil farklılığıdır denebilir.

17. Problem cümlesi "Ailemizin göç etmesi eğitimimizi olumsuz etkiledi" eğitim hayatında kesintilere ve değişikliklere neden olmasını göstermesi bakımından önemli bulunmuştur. Öğrencilerin müfredat farklılıkları ve okul denkliklerinde yaşanan problemlerin bu durumu yaşattığı düşünülmektedir.

18. Problem cümlesi "Arkadaşlarımla iletişim sıkıntısı çekiyorum" Önermesine %29 u katılmıyorum, %36 sı kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirirken % 10 kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum şeklinde görüş bildirmiştir. Bu durum öğrencilerin günlük hayatını sürdürecekt kadar dil bildiklerini göstermektedir.

19. Problem cümlesi "Arkadaşlarımla beni dışladığını düşünüyorum" önermesine öğrencilerin %37 si kesinlikle katılıyorum, %40 ı katılıyorum yönünde görüş bildirmiştir. Kesinlikle katılmıyorum diyen hiç bir öğrenci bulunmamaktadır. Bu durum öğrencilerin arkadaşları arasında kabul edilmediğini algıladıkları şeklinde yorumlanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Balıkesir'de yaşayan sığınmacı ve mülteci çocukların eğitim karşılaştıkları problemlerin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Balıkesir'e göç eden mültecilerin büyük çoğunluğu Türkiye'ye komşu ülkelerden gelmiştir. Bunların başında Irak, İran ve Suriye başta gelmektedir. Bunu Afganistan, Pakistan ve Somali izlemektedir. Gelme nedenleri arasında birinci sırayı ülkelerindeki savaş ve terör olayları oluşturmuş siyasi ve sosyal nedenler bunu izlemektedir. Öğrencilerin devam ettikleri okullar genelde fiziki koşulları iyi olan ve merkezi okullardır. Bunlar arasında dini ağırlıklı eğitim veren okullara giden öğrenci sayısı sadece % 12 dir.

Balıkesir'de yaşayan mültecilerin ilde yaşama süresi 2-5 arasında değişmektedir. Mülteci öğrencilerin eğitimde yaşadıkları problemlerin en başında dil problemi gelmektedir. Öğrenciler dil bilmemekten kaynaklanan sorunlar nedeniyle sözel derslerde yetersiz olmakta ve kompozisyon yazmada güçlük çekmektedir. Buna karşılık sayısal derslerde daha başarılı olmaktadır. Ancak çevre ve okul ile iletişimlerinde günlük hayatta lazım olacak kadar yeterli derecede türkçe bildikleri anlaşılmıştır. Bu sonucu Buz (2002)' un çalışması da desteklemektedir. Buz, Türkiye'deki sığınmacıların farklı bir toplumda yaşadıkları sorunların neler olduğunu öğrenmek amacıyla yaptığı çalışmada, sığınmacı çocukların okulda karşılaştıkları sorunları; dil bilmememeleri nedeniyle dersleri anlayamamalk olarak belirlemiştir.

Öğrenciler genelde kendilerini eğitimde başarılı olarak bulmakta öğretmenlerinin kendilerinin anlamadığı konuları tekrar ettiğini, bir konuyu anlamadıklarında soracak kimseleri bulunmaktadır. Bu durumun halkın mültecileri kabul ettiğini ve sivil toplum kuruluşlarının bu kimselere gönüllü yardım etmesiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Oysa (UNHCR, 2015). raporunda kamp dışında okula okula giden öğrencilerin eğitimde geri olduğunu söylemektedir. Rapor, 2014-2015 eğitim öğretim döneminde AFAD tarafından kurulan 25 kampta yaşayan okul çağındaki çocukların yaklaşık yüzde 90'ının eğitimlerine devam ettiği ancak kamplardaki çocuk sayısının, okul çağındaki Suriyeli çocuk nüfusunun sadece yüzde 13'ünü teşkil ettiği görülmektedir. Kampların dışında yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim durumunun ise kamp içine kıyasla çok daha geride olduğu söylenebilir demektir. Öğrenciler göç ettikleri için okula uyumda sorun yaşamakta, ve arkadaşları tarafından zaman zaman dışlanmaktadır. Öğrencilerin göç nedeniyle eğitimleri olumsuz etkilenmiştir. Bu sonucu UNİCEF' in 2012 yılında hazırladığı Rapor da desteklemektedir. Unicef hazırladığı raporda Suriyeli çocuklar göç ettikleri ülkenin ana dilini bilmediklerinden dolayı okul hayatına uyum problemleri yaşamakta ve eğitim hayatları olumsuz etkilenmektedir demektir.

Öğrenciler bir meslek kursuna katılmayı isteme konusunda kararsız kalmakta ancak teknik okula gitme konusunda istekli ve kararlıdır. Okulun müfredatını ve verilen dini eğitimi yeterli bulmaktadırlar.

Bu çalışmada Balıkesir de yaşayan mülteci öğrencilerin dil problemi ve okula uyum problemi olduğu ancak öğretmen ve müfredatla ilgili önemli bir çatışmalarının olmadığı ve gelecekle ilgili plan yapabildikleri tespit edilmiştir. Bu sonucu Beste (2015)'nin çalışması desteklemektedir. Beste Suriyeli mültecilerin Ürdün, Lübnan ve Türkiye'de sahip oldukları eğitim olanaklarını belirlemeyi amaçladığı çalışmada Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların okullara uyum sağlamada problem yaşadıklarını bunun nedeni olarakta dil bilmemekten kaynaklı anlaşma problemi olduğunu ifade etmiştir.

Bu problemlerin çözümü için şunların yapılması önerilmektedir.

- ✓ Dil probleminin çözümü için Tömer veya Üniversite ile işbirliği içinde öğrencilerin okula başlamadan önce en azından 6 aylık bir dil kursuna alındıktan sonra okula başlamasının sağlanması.
- ✓ Mülteci vatandaşlar arasından çocuklara eğitim vermek isteyen öğretmenlik şartlarını taşıyan gönüllü kişilerin, gönüllülük esasına dayalı bir şekilde okullarda görevlendirilmesi,
- ✓ Sadece bu öğrenciler için özel rehberlik hizmeti verilmesi
- ✓ Oryantasyon çalışmalarına önem verilmesi ve periyodik aralıklarla bu işlemin yapılması,
- ✓ Beceri ve sosyal faaliyet kursları açılarak bu öğrencilerin devamının sağlanması önerilmektedir.

Kaynakça

Acer, Y., I. Kaya, M. Gümüş. (2008). Uluslararası Hukuk ve Avrupa Birliği Ekseninde Türkiye'nin Mülteci-Sığınmacı Stratejisi: Türkiye'de Mültecilerin ve Sığınmacıların Nitelikleri Temelinde Analizler, TÜBİTAK SOBAG Proje No: 106K139, Çanakkale.

Akkayan, T.(1979). Göç ve Değişme, İ.Ü. Edebiyat Fak. Yay. İstanbul , No:2573

Beste, A. (2015). Education provision for syrian refugees in Jordan, Lebanon and Turkey: Preventing a "Lost generation". Policy Report Education Refugees Final.

Buz, S. (2002). Türkiye'deki Sığınmacıların Üçüncü Bir Ülkeye Gidiş İçin Bekleme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.

Buz, S. (2008) Türkiye'deki Sığınmacıların Sosyal Profili. Polis Bilimleri Dergisi, Cilt: 10, Sayı: 4. Ss, 1-14.

Creswell, J.W. (2002). Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Çiçekli, B.(2007) Mülteci, Sığınmacı ve Göçmenler: Sınıflandırma ve Yasal Statünün Belirlenmesine İlişkin Sorunlar, Vatandaşlık, Göç, Mülteci ve Yabancılar Hukukundaki Güncel Gelişmeler, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 175.

Elliott, R. (1996). Discourse analysis: exploring action, function and conflict in social texts. Marketing Intelligence & Planning. 14, 6, 65.

Erdemir, G. D.(2013). Türkiye'nin Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Yasa Dışı Göç Ve Mülteci Sorunları. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne.

Erder, S.(2000). "Uluslararası Göçte Yeni Eğilimler: Türkiye "Göç Alan" Ülke mi ?", Mübeccel Kıray İçin Yazılar, Bağlam Yayınları, İstanbul,

Kiratlı, T. " Mutlak Yoksulluk Mutlak Olmayan Gelecek: Mülteci ve Sığınmacılar", Uluslararası Yoksullukla Mücadele Stratejileri Sempozyumu: Deneyimler ve Yeni Fikirler Bildiriler Kitabı, SYDGM Yayın No:2011/1, Ankara, 2011.

Sever, H., sever, M. (2013) "Avrupa Birliği ve Türkiye Ekseninde Yasadışı Göç ve İltica

Paradoksu: Domino Etkisi Sonrası Yaşananlar”, Polis Bilimleri Dergisi. Cilt: 15, Sayı: 2, 85-108.

Seydi, Ali R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. SDÜFen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Nisan 2014, Sayı: 31, s. 267-305.

Variş, F. (1988).Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler (4. Baskı), Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Ankara,

Wood, L., A. &Kroger, R., O. (2000). Doing discourse analysis: methods for studying action in talk and text. Lodan: Sage

UNICEF (2012). Education rapid needs assessment for displaced Syrian children:In schools, community and safe spaces, UNICEF LCO Education Programme.

UNHCR. (2015). Syria Regional Refugee Response, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country>.

<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10898>